

Marianne Thys

Beelden van de Wereld. 100 films van de Cinémathèque de la Fédération Wallonie-Bruxelles Brussel (Editions Yellow Now - Cinémathèque de la Fédération Wallonie-Bruxelles) 2011, 208 p., € 28,-, ISBN 978 2 87340 299 0

In België bestaat er op overkoepelend federaal niveau geen 'nationale', aan de Belgische staat toebehorende instelling die verantwoordelijk is voor de conservering van film- en ander beeldmateriaal. In de praktijk wordt die functie millens willens waargenomen door de Cinematek, zoals het Koninklijk Belgisch Filmarchief momenteel genoemd wil worden. Op regionaal niveau heeft de Vlaamse gemeenschap, die waar nodig een beroep doet op de Cinematek, evenmin een eigen filmarchief. De Waalse gemeenschap daarentegen beschikt wel over een eigen audiovisueel archief. Deze instelling ging jarenlang door het leven als de *Cinémathèque du Ministère de la Communauté française*. Het huidige politieke klimaat, waarin de Franse gemeenschap (met het oog op een eventuele opsplitsing van België) de banden met Brussel wil benadrukken, leidde tot een naamsverandering: *Cinémathèque de la Fédération Wallonie-Bruxelles*.

De *Cinémathèque* werd opgericht in 1946 en fungeert, in tegenstelling tot de Cinematek (waar het goede relaties mee onderhoudt) als een soort mediatheek, die documentaire filmproducties verwierf en vervolgens ter beschikking stelde van scholen en andere educatieve instellingen. Vroeger ging het echt om het verhuren of ter beschikking stellen van filmkopieën (pellicule), vandaag om vhs-cassettes en (vooral) DVD-schijfjes, wat onder andere het digitaliseren van de eigen collectie impliceert. Om haar

65e verjaardag in de verf te zetten, bracht de Cinémathèque in 2011 een fraai vorm gegeven en rijkelijk geïllustreerd boek uit, waarin honderd films uit de collectie worden voorgesteld. Opmerkelijk genoeg – en dit verdient applaus, want de hierboven vermelde naamsverandering maakt al duidelijk hoe gevoelig dit ligt – werd besloten om het boek niet alleen in het Frans, maar ook in het Nederlands uit te geven. Het betreft, voor alle duidelijkheid, geen tweetaalige publicatie: het Franse *Mémoires du Monde* werd apart vertaald/gepubliceerd als *Beelden van de wereld*. De Franse regisseur/scenarist/schrijver Jean-Louis Comolli werd gevraagd een proloog te schrijven, maar de eigenlijke redactie was in handen van Marianne Thys. Een uitstekende keuze: Marianne Thys werkte in een vorig leven voor de Cinematek, stelde het lijvige *Belgian Cinema - Le Cinéma Belge - De Belgische Film* (1999) samen en heeft de know-how om bekende en onbekendere filmproducties in hun cultuurhistorische context te plaatsen.

Beelden van de wereld is een mooi alternatief, maar moet noodgedwongen de duimen leggen voor de originele titel. *Mémoires du Monde* verwijst immers naar *Toute la mémoire du monde* (1956), de korte documentaire waarin Alain Resnais de Franse Bibliothèque Nationale aanpreeft als schatbewaarder van het (mondiale) geheugen. Dit boek vertrekt vanuit hetzelfde uitgangspunt en bewijst dat films, net als boeken, als een geheugen kunnen functioneren. Daartoe selecteerde Marianne Thys persoonlijk honderd films uit achtduizend titels tellende collectie van de Cinémathèque. *Beelden van de wereld* is dus een bloemlezing uit de Belgische maar ook uit de internationale geschiedenis van de documentaire film en korte animatiefilm, waarbij Thys honderd films inhoudelijk bespreekt. De inhoud van de gekozen films komt vanzelfsprekend aan bod, maar veeleer dan om een korte inhoud, gaat het om een appreciatie of analyse van een bepaald thema, een regisseur of een belangrijke trend. Daarbij vinden we 'usual suspects' als Henri Storck, Bert Haanstra, Joris Ivens en John Schlesinger, maar ook minder evidente producties, zoals films die het Marshallplan moesten promoten. Tussen de filmbesprekingen door duiken af en toe kaderstukken op, waarin bij-

voorbeeld dieper wordt ingegaan op de internationale invloed van de National Film Board of Canada (John Grierson) of op het fenomeen van de Duitse Kulturfilm (waarvan vele exemplaren na de Tweede Wereldoorlog in gecensureerde versie in het Belgisch onderwijs werden ingezet).

Marianne Thys levert met dit boek niet alleen een lezenswaardige introductie tot de collectie van Cinémathèque (mission accomplished) maar vooral een prikkelende uitnodiging tot het (her)ontdekken van de rijke kortfilmproductie (doorgaans documentaire maar soms ook animatie) die in zo vele filmgeschiedenissen ondergesneeuwd raakt.

Roel Vande Winkel

Anthony Langley & Nicky Langley

De Grote Oorlog voor kleine kinderen

Leuven (Davidsfonds) 2012, 151 p., geïll.,
€ 27,50, ISBN 978 90 582 687 23

Hoe dichter we bij de honderdjarige herdenking van de Grote Oorlog komen, hoe meer publicaties er over dat brutale scharnierpunt verschijnen. Het was tevens een periode waarin illustratoren in de pers nog konden rivaliseren met fotografen door pregnante scènes weer te geven of te verzinnen. De toenmalige media werden trouwens ingezet in een algemene morele mobilisatie van de bevolking waarbij ook kinderen expliciet betrokken werden. De rol van nationale propaganda voor kinderen krijgt daarbij stilaan ook meer aandacht in het onderzoek.

Denk maar aan Stéphane Audoin-Rouzeau's *La Guerre des enfants 1914-1918, essai d'histoire culturelle* (Armand Collin, 1993). Recentelijk zijn daar nog tijdschriftpublicaties bijgekomen zoals die van Keith Crawford (2000) over de demonisering van de Duitser in de Engelse schoolboeken, en boekpublicaties zoals Celia Malone Kingsbury's *For Home and Country: World War I Propaganda on the Home Front* over de situatie in de USA (2010). Nu is er in het Nederlands *De grote oorlog voor kleine kinderen* van Anthony en Nicky Langley verschenen. Anthony Langley is socioloog en verzamelaar van foto's, illustraties en artikelen uit de Eerste Wereldoorlog, die hij al langer dan een decennium op zijn site *The Great War in a Different Light* plaatst. Voor dit boek heeft hij samengewerkt met zijn dochter, Nicky Langley, die behalve auteur ook actrice op de Vlaamse televisie is.

De Grote Oorlog voor kleine kinderen heeft amper academische aspiraties (geen methodologiebeschrijving of gedegen bronnenverwijzingen), maar richt zich op een breed lezerspubliek door de tekst beperkt te houden en vooral ruimte te geven aan talrijke illustraties. Er is veel aandacht besteed aan een goede reproductie van die illustraties en ook de lay-out is verzorgd en helder. Zoals vrt-journalist en oud-eindredacteur van de tv-reeks *Histories*, Bert Govaerts in het voorwoord terecht opmerkt: 'De selectie in dit boek is natuurlijk niet "wetenschappelijk". Ze is het resultaat van jarenlang liefdevol snuisteren tussen oud papier aen natuurlijk ook gewoon toeval.' (p. 9) De meeste aandacht gaat uit naar Franse publicaties voor kinderen, maar ook Britse, Duitse en enkele Belgische publicaties worden behandeld. De auteurs traceren enkele terugkerende thema's omtrent de oorlog in de toenmalige beeldcultuur voor kinderen. Zo blijken bijvoorbeeld in de Franstalige publicaties de gekleurde soldaten uit de Franse kolonies op een heel positieve manier te worden voorgesteld. Door verschillende gevisualiseerde versies van eenzelfde verhaal (zoals de executie van een Franse scout door de Duitsers) te tonen, kan de lezer de talrijke variaties zelf bestuderen. Dit boek bevestigt bovendien wat Audoin-Rouzeau destijds al stelde, namelijk dat kinderen vanaf 1914 uitdrukkelijk bij het oorlogsgebeuren